

राज्यातील तृतीयपंथीयांसाठी सर्वकष धोरण
आखणे यासह विविध धोरणात्मक निर्णय
घेण्यासाठी/नवीन योजना, नियम तयार
करण्यासाठी शिफारशी करणे इ. साठी समिती
स्थापन करण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
शासन निर्णय क्र. तृतीय-२०२२/प्र.क्र.१०/सामासु
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड, मंत्रालय (विस्तार), मुंबई
दिनांक : १४ मार्च, २०२३

वाचा : १. सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन निर्णय क्र.तृतीय-२०१८/
प्र.क्र.२६/सामासु, दि.१३.१२.२०१८
२. सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन निर्णय क्र.तृतीय-२०१८/
प्र.क्र.२६/सामासु, दि.८.६.२०२०
३.सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन निर्णय क्र.तृतीय-२०१८/
प्र.क्र.२६/सामासु, दि.७.१०.२०२०

प्रस्तावना :

राष्ट्रीय विधी सेवा प्राधिकरण विरुद्ध युनियन ऑफ इंडिया (रिट पिटिशन क्र.४००/२०१२, व ६०४/२०१३) या प्रकरणामध्ये मा.सर्वोच्च न्यायालयाने केंद्र आणि राज्य सरकारांना निर्देश दिले आहेत की, तृतीयपंथीयांना सामाजिक आणि शैक्षणिकदृष्ट्या मागासवर्गीय नागरिक समजण्यासाठी पावले उचलावीत.

त्याचप्रमाणे महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई येथे एका तृतीयपंथीय (अर्जदार) च्या अर्जावर सुनावणीच्या दरम्यान तिला ट्रान्सजेंडर उमेदवार म्हणून पोलीस उपनिरीक्षक पदासाठी अर्ज करण्याची परवानगी तसेच तृतीयपंथीयांना सामाजिक आणि शैक्षणिकदृष्ट्या मागासवर्गीय नागरिक मानण्यासाठी पावले उचलण्याचे आणि त्यांना शैक्षणिक संस्थांमधील प्रवेशाच्या बाबतीत आणि सार्वजनिक नियुक्त्यांसाठी आरक्षण व पदांच्या तरतुदीबाबत राज्य शासन स्पष्ट धोरण आखेल,अशी अपेक्षा व्यक्त केली आहे.

२. केंद्र शासनाचा तृतीयपंथी (हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम २०१९ ची राज्यात प्रभावी अंमलबजावणी करणे, तृतीयपंथी व्यक्तींच्या हक्कांचे संरक्षण करणे, रोजगार तसेच स्वयंरोजगारासाठी तृतीयपंथी व्यक्तींच्या वैयक्तिक आणि सामुहिक प्रयत्नांना प्रोत्साहन देण्यासाठी, त्यांना समान संधी, समानता, सामाजिक न्याय आणि सक्षमीकरण सुनिश्चित करण्यासाठी सक्षम वातावरण तयार करणे, सन्मानाने जगणे, अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य, सर्व क्षेत्रात तृतीयपंथीयांचा भेदभाव न करणे, आरोग्य, शिक्षण व रोजगाराच्या संबंधात कल्याणकारी योजना प्रदान करण्यासाठी तरतुदी करणे आवश्यक आहे.

उपरोक्तप्रमाणे नमूद केल्यानुसार तृतीयपंथीयांसाठी राज्याचे सर्वकष धोरण तयार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन निर्णय:

तृतीयपंथीयांसाठी राज्याचे धोरण तयार करण्यासाठी तसेच नवीन योजना तयार करण्यासाठी अभ्यासपूर्ण अहवाल व त्यासंदर्भातील शिफारशी शासनास सादर करण्यासाठी सचिव (सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य) यांच्या अध्यक्षतेखाली पुढीलप्रमाणे समिती स्थापन करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

अ.क्र.	नाव	पद
१	सचिव, सामाजिक न्याय विभाग	अध्यक्ष
२	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग(सेवा)	सदस्य
३	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, आदिवासी विकास विभाग	सदस्य
४	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग	सदस्य
५	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, विधी व न्याय विभाग	सदस्य
६	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग	सदस्य
७	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, आरोग्य विभाग	सदस्य
८	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, कौशल्य विकास विभाग	सदस्य
९	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग (साविस)	सदस्य
१०	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, शालेय शिक्षण विभाग	सदस्य
११	आयुक्त, समाजकल्याण, पुणे तथा सदस्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य तृतीयपंथीय यांचे कल्याण व हक्कांचे संरक्षण मंडळ	सदस्य
१२	सह सचिव (अर्थसंकल्प), सामाजिक न्याय विभाग	सदस्य
१३	उप सचिव (सामासु), सामाजिक न्याय	सदस्य सचिव
१४	मानसोपचार तज्ज्ञ /मानसशास्त्रज्ञ/शल्यविशारद	सदस्य

२. सदर समितीची कार्यकक्षा पुढीलप्रमाणे राहिल.

अ) सदर समितीचे अध्यक्ष आवश्यकतेनुसार तृतीयपंथीयांचे प्रतिनिधी तसेच तृतीयपंथीयांच्या क्षेत्रात कार्यरत/सामाजिक जाणीव असणा-या स्वयंसेवी संस्थांना आमंत्रित करतील.

ब) तृतीयपंथीयांसाठीचे धोरण तयार करण्यासंदर्भात प्राप्त झालेली निवेदने, याविषयी केंद्र शासनाचे धोरण/मार्गदर्शक सूचना तसेच इतर राज्यांचे याविषयीचे धोरण तसेच तदनुषंगिक बाबींचा सखोल अभ्यास समितीमार्फत करण्यात येऊन, त्यानुषंगाने सविस्तर अहवालासह सर्वकष धोरणाचा मसुदा तयार करणे.

क) समितीने वरीलप्रमाणे तृतीयपंथीयांसाठीच्या धोरणाचा मसुदा ६ आठवड्यात शासनास सादर करावा.

ड) तृतीयपंथीयांसाठी विविध धोरणात्मक निर्णय घेण्यासाठी/योजना, नियम तयार करण्यासाठी शिफारशी करणे.

३. सदर समितीच्या अहवालातील शिफारशी स्विकृत कराव्यात किंवा कसे हा निर्णय पूर्णतः शासनाचा राहिल.
४. सदर समितीतील अशासकीय सदस्यांना वित्त विभागाने निर्धारित केलेले प्रवास/बैठक भत्ते नियमानुसार अनुज्ञेय राहतील.
५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध केला असून त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०२३०३१४१७५४२८०४२२ असा आहे . हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.
महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(राजेश मांजरेकर)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा.सभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
३. मा.अध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
४. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद/विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
५. मा.उप सभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
६. मा. उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
७. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
८. मा.उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
९. मा. मंत्री/राज्यमंत्री (सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
१०. सर्व मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
११. मा. मुख्य सचिव यांचे सह सचिव, मंत्रालय, मुंबई
१२. शासनाचे सर्व अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, मंत्रालय, मुंबई
१३. मा.प्रधान सचिव, विधानसभा/विधानपरिषद, विधानमंडळ सचिवालय, विधानमंडळ, मुंबई
१४. मा. महालेखापाल (लेखा व परिक्षा), महाराष्ट्र १ व २, मुंबई व नागपूर
१५. मा. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १ व २, मुंबई व नागपूर
१६. सर्व विभागीय आयुक्त (महसूल)
१७. आयुक्त, समाजकल्याण, पुणे
१८. जिल्हाधिकारी (सर्व)
१९. सर्व प्रादेशिक उपायुक्त (समाजकल्याण विभाग)
२०. सर्व सहाय्यक आयुक्त, समाजकल्याण
२१. सर्व जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी
२२. सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२३. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य तृतीयपंथीय हक्कांचे संरक्षण व कल्याण मंडळ
२४. निवड नस्ती, सामासु.